

evenredigheid, maar om de zuiverheid dezer evenredigheid, die beslissend is voor het uitzicht op het koninkrijk Gods en de vroomheid er voor bewaart een dubbelganger te worden van de egoïstische vroomheid.

Er is dan ook slechts één criterium ter toetsing van de verdienste-leer op haar al of niet bijbelse structuur, nl. vanuit de vraag of de evenredigheid zo verstaan wordt, dat het in de context van het ganse heil volkomen duidelijk wordt, dat alle relatie tot zelfroem en pretentie, elke analogie van de door Paulus bestreden roem *uitgesloten* blijft. Harnack heeft eens uiterst kritisch en ironisch gesproken over „der religiöse Mantel, der dem religiös-anstößigen Verdienst umgehängt wird” ¹¹⁹⁾. Een zeer pijnlijke opmerking, die feitelijk een beschuldiging van camouflage inhoudt en hem dan ook van R. K. zijde zeer kwalijk genomen is. De vraag rijst — en dat is een zakelijke vraag — of de accentuering van de gloria Dei en van de allesbeheersende genade waarlijk in staat is de niet tot zwijgen te brengen bezwaren van de Reformatie te beantwoorden, dan wel of ze *niet* in staat blijkt het verdienstebegrip te legitimeren. Op deze vraag kan alleen de *samenhang* een beslissend antwoord geven. De vraag is legitiem, evenals de vraag aan de Reformatie, of het sola fide, sola gratia, sola Scriptura, haar in concreto ernst zijn en in zijn consequenties wordt aanvaard. En wie zich begint op de grote controvers over de verdienstelijkheid der goede werken, zal m. i. tot de conclusie komen, dat zij niet is doorlicht, wanneer men hier via een identificatie van verdienste en loon het conflict voor beëindigd beschouwt. Men kan niet zonder reden aannemen, dat vele Rooms-Katholieken hiermee volkomen zullen instemmen.

Wanneer we trachten het wezenlijk verschil te peilen, niet

¹¹⁹⁾ Harnack, Dogmengesch. III, pag. 634. Niet minder scherp formuleert G. Bornkamm (Der Lohngedanke im N. T., Evang. Theol., 1946, pag. 122): „Die katholische Lehre von der Verdienstlichkeit der guten Werke mag noch so sehr abgedichtet und gesichert sein gegen pelagianische Hubris, sie mag noch so sehr — wie es tatsächlich seit Thomas von Aquin und dem Tridentinum der Fall ist — eingebaut, eingekapselt, umschlossen sein von der Gnadenlehre, — erst die hinzukommende Gnade befähigt ja zum Erwerb eigentlicher Verdienst — der Sprengstoff, den diese Kapsel umschlieszt, ist und bleibt doch das Dynamit der Selbstbehauptung des Menschen gegenüber Gott.”